

NÁVRHY GENERÁLNEHO ADVOKÁTA

PHILIPPE LÉGER

prednesené 3. marca 2005¹

1. Musia sa potraviny určené pre dojčatá a malé deti označiť etiketou obsahujúcou údaj, podľa ktorého tieto potraviny boli vyrobené z určitých geneticky modifikovaných organizmov (ďalej len „GMO“), ak obsahujú, z dôvodu náhodnej kontaminácie, materiál pochádzajúci z takýchto organizmov v pomere nepresahujúcom 1 %?

o povinnom uvedení údajov iných, ako sú údaje stanovené v smernici 79/112/EHS², zmeneného a doplneného nariadením Komisie (ES) č. 49/2000 z 10. januára 2000³.

I — Právny rámec

2. Taká je v podstate otázka položená zo strany Consiglio di Stato (Taliansko) v rámci konania spochybňujúceho zákonnosť vyhlášky ministerstva.

A — Právna úprava Spoločenstva

3. Touto otázkou je Súdny dvor vyzvaný na upresnenie rozsahu uplatnenia *rationae materiae* určitých ustanovení nariadenia Rady (ES) č. 1139/98 z 26. mája 1998

4. Bolo prijaté množstvo aktov sekundárnej legislatívy v oblasti označovania potravín. Niektoré z nich sa uplatňujú na všetky potraviny, a získavajú tým všeobecný a horizontálny dosah, iné sú používané výlučne na určité potraviny, a predstavujú teda špecifickú právnu úpravu.

2 — Ú. v. ES L 159, s. 4; Mm. vyd. 13/20, s. 287.

3 — Ú. V. ES L 6, s. 13; Mm. vyd. 13/024, s. 226 (ďalej len „nariadenie č. 1139/98 v znení zmien a doplnení“).

1 — Jazyk prednesu: francúzština.

1. Všeobecná právna úprava v oblasti označovania potravín

5. Všeobecná právna úprava označovania potravín existuje od prijatia smernice Rady 79/112/EHS z 18. decembra 1978 o aproximácii právnych predpisov členských štátov týkajúcich sa označovania, prezentácie a reklamy potravín ⁴ [*neoficiálny preklad*].

6. Ako to uvádza jej tretie odôvodnenie, cieľom tejto smernice je stanovenie všeobecných a horizontálnych pravidiel Spoločenstva uplatniteľných na súhrn potravín uvádzaných na trh.

7. Článok 3 predmetnej smernice zaviedol zásadu, podľa ktorej musia označenia potravín obsahovať niekoľko taxatívne vymenovaných údajov, medzi nimi aj údaj týkajúci sa zoznamu zložiek.

8. Napriek tomu bola táto zásada rozdelená na viac stupňov. Článok 4 smernice 79/112 pripúšťal, že prípadné osobitné právne úpravy Spoločenstva uplatniteľné na určité vymedzené druhy potravín oslobodzujú od povinnosti uviesť na označení určité údaje, medzi nimi aj údaj týkajúci sa zoznamu zložiek ⁵, alebo naopak, vyžadujú pripojenie dodatočných údajov k údajom taxatívne vymenovaným v článku 3 uvedenej smernice ⁶. Tento článok 4 umožňoval členským štátom upraviť takéto požiadavky na označovanie v prípade, že neexistuje právna úprava Spoločenstva v tomto zmysle, a s výhradou splnenia určitých podmienok ⁷.

9. Všetky tieto ustanovenia smernice 79/112 boli v podstate prebrané smernicou Európskeho parlamentu a Rady č. 2000/13/ES z 20. marca 2000 o aproximácii právnych predpisov členských štátov, týkajúcich sa označovania, prezentácie a reklamy potravín ⁸. Táto smernica 2000/13 bola platná v čase uverejnenia vyhlášky ministra zdravotníctva č. 371 z 31. mája 2001 ⁹, resp. 16. októbra 2001, t. j. dátumu, na ktorý treba

5 — Pozri článok 4 ods. 1, smernice 79/112.

6 — Pozri článok 4 ods. 2 prvý pododsek tej istej smernice.

7 — Pozri článok 4 ods. 2 druhý pododsek predmetnej smernice.

8 — Ú. v. ES L 109, s. 29; Mim. vyd. 15/05, s. 75. Smernica 2000/13 sa obmedzuje na kodifikáciu smernice 79/112, ktorú zrušuje, keďže táto bola viackrát zmenená a doplnená.

9 — GURI č. 241, zo 16. októbra 2001, s. 4 (ďalej len „napadnutá vyhláška“).

4 — Ú. v. L 33, 1979, s. 1.

prihliadať v rámci konania vo veci samej pri posudzovaní zákonnosti predmetného nariadenia.

medzi ktoré patria potraviny určené pre dojčatá a malé deti (s dobrým zdravotným stavom).

2. Osobitná právna úprava v oblasti označovania potravín

10. Podľa článku 4 smernice 79/112 bola prijatá osobitná právna úprava týkajúca sa potravín určených pre dojčatá a malé deti, ako aj potravín vyrobených z GMO.

12. Článok 3 ods. 1 smernice 89/398 zavádza zásadu, podľa ktorej vlastnosti, alebo zloženie predmetných výrobkov musia byť také, aby výrobky boli vhodné na osobitný výživový účel, na ktorý sú určené. V tejto súvislosti článok 4 ods. 1 predmetnej smernice upravuje prijatie osobitných smerníc týkajúcich sa potravín, na ktoré sa táto smernica vzťahuje, najmä pokiaľ ide o ich vlastnosti alebo zloženie, kvalitu surovín, ako aj označovanie predmetných potravín.

13. Na základe tohto článku 4 ods. 1 boli prijaté dve osobitné smernice:

a) Právna úprava týkajúca sa označovania potravín určených pre dojčatá a malé deti

— smernica Komisie 91/321/EHS zo 14. mája 1991 o počiatočnej dojčenskej výžive a následnej dojčenskej výžive¹¹ a

11. Smernica Rady 89/398/EHS z 3. mája 1989 o aproximácii právnych predpisov členských štátov, ktoré sa týkajú potravín na určité nutričné využitie¹⁰, upresňuje vo svojom článku 7 ods. 1, že smernica 79/112 je uplatniteľná pre výrobky spomenuté v článku 1 predmetnej smernice 89/398,

¹¹ — Ú. v. ES L 175, s. 35; Mim. vyd. 13/10, s. 278. „Počiatočná dojčenská výživa“ je definovaná ako potraviny určené pre osobitné nutričné použitie dojčatami počas prvých štyroch až šiestich mesiacov života a splňajúce požiadavky na výživu tejto kategórie osôb [pozri článok 1 ods. 2 písm. c)]. „Následná dojčenská výživa“ je definovaná ako potraviny na osobitné nutričné použitie pre dojčatá vo veku viac ako štyri mesiace (a menej ako dvanásť mesiacov) a predstavujúce základný tekutý prvok pri postupne rôznorodejšej strave tejto kategórie osôb [pozri článok 1 ods. 2 písm. d)]. Táto smernica 91/321 sa vzťahuje na „počiatočnú dojčenskú výživu“ a „následnú dojčenskú výživu“, vyrobenú z bielkovín z kravského mlieka, alebo sojových bielkovín, samotných, alebo v zmesi (druhé odôvodnenie).

¹⁰ — Ú. v. ES L 186, s. 27; Mim. vyd. 13/10, s. 9.

- smernica Komisie 96/5/ES zo 16. februára 1996, o potravinách spracovaných na báze obilnín a detskej potrave určenej pre dojčatá a malé deti¹².

14. Smernica 91/321 uvádza vo svojom článku 3 ods. 1 a 2, že počiatočná a následná dojčenská výživa musia byť vyrobené z bielkovinových zdrojov definovaných v prílohách tejto smernice a iných potravinových prísad, podľa okolností, ktorých vhodnosť na konkrétne nutričné použitie dojčatami od narodenia bola stanovená všeobecne akceptovanými vedeckými údajmi. V rovnakom zmysle článok 5 ods. 1 uvedenej smernice dodáva, že iba látky (taxatívne uvedené v jej prílohe III) sa môžu použiť pri výrobe počiatočnej dojčenskej výživy a následnej dojčenskej výživy s cieľom splnenia nutričných požiadaviek¹³. Je uvedené, že kritériá čistoty týchto látok sa stanovujú neskôr.

15. V nadväznosti na tieto ustanovenia článok 6 ods. 1 smernice 91/321 vyžaduje, aby predmetné výživy neobsahovali žiadnu látku v množstve, ktoré by ohrozovalo zdravie dojčiat. V tejto súvislosti je zamýšľané, aby, pokiaľ je to potrebné, maximálne úrovne akejkoľvek takejto látky boli stanovené neskôr.

16. Okrem týchto ustanovení týkajúcich sa výroby a zloženia potravín pre dojčatá uvádza smernica 91/321 vo svojom článku 7 ods. 2, že označenie predmetných potravín musí obsahovať sériu doplňujúcich údajov, okrem údajov uvádzaných smernicou 79/112¹⁴. Tieto dodatočné údaje sa týkajú najmä obsahu vitamínov, proteínov, lipidov a uhľohydrátov v predmetných potravinách, ako aj energetickej hodnoty alebo spôsobu použitia.

17. Všetky tieto ustanovenia boli v podstate prebrané smernicou 96/5, pokiaľ ide o potraviny na báze obilnín a potravu určenú pre dojčatá (mladšie ako dvanásť mesiacov) a malé deti (vo veku od jedného roka do troch rokov).

12 — Ú. v. ES L 49, s. 17; Mim. vyd. 13/15, s. 442. „Potraviny na báze obilnín“ zahŕňajú: jednoduché obilniny, ktoré sú alebo ktoré sa musia zmiešať s mliekom alebo inými vhodnými výživnými tekutinami, obilniny s pridanou potravinovou zložkou s vysokým obsahom bielkovín, ktoré sú alebo ktoré sa musia zmiešať s vodou alebo inou vhodnou bezbielkovinovou tekutinou, cestoviny, ktoré sa majú konzumovať po uvarení vo vriacej vode alebo v iných vhodných tekutinách, sucháre a sušenky, ktoré sa majú konzumovať buď priamo, alebo po rozdrvení na prach s pridaním vody, mlieka alebo iných vhodných tekutín [článok 1 ods. 2 písm. a)]. „Detská potrava“ zahŕňa iné potraviny než „potraviny na báze obilnín“ [článok 1 ods. 2, písm. b)]. „Dojčatá“ sú deti vo veku od dvanásť mesiacov a „malé deti“ sú deti vo veku od jedného do troch rokov (článok 1 ods. 4).

13 — Ide o potrebu minerálnych prvkov, vitamínov, aminokyselín a iných zlučenín dusíka a iných látok pre osobitné nutričné použitie.

14 — V tejto súvislosti sieste odôvodnenie smernice 91/321 pripomína, že všeobecná právna úprava v oblasti označovania potravín, stanovená smernicou 79/112, sa uplatňuje na špecifické potraviny, ktorých sa týka (počiatočná dojčenská výživa a následná dojčenská výživa).

18. Smernica 91/321, ako aj smernica 96/5 boli zmenené a doplnené smernicami 1999/50/ES¹⁵ a 1999/39/ES¹⁶. Tieto smernice boli prijaté na základe článku 6 smernice 91/321 a článku 6 smernice 96/5 a podľa zásady obozretnosti¹⁷. K uvedenému článku 6 pripojili ustanovenia týkajúce sa pesticídov s cieľom obmedziť ich prítomnosť v potravinách pre dojčatá a malé deti¹⁸.

b) Právna úprava týkajúca sa označovania potravín vyrobených z GMO

19. Základy právnej úpravy týkajúcej sa označovania potravín vyrobených

z geneticky modifikovaných organizmov boli položené smernicou Rady 90/220/EHS z 23. apríla 1990 o zámernom uvoľnení geneticky modifikovaných organizmov do životného prostredia¹⁹ [neoficiálny preklad].

15 — Smernica Komisie z 25. mája 1999 (Ú. v. ES L 139, s. 29; Mim. vyd. 13/24, s. 29).

16 — Smernica Komisie zo 6. mája 1999 (Ú. v. ES L 124, s. 8; Mim. vyd. 13/24, s. 23).

17 — Pozri v tomto zmysle prvé a štvrté odôvodnenie smerníc 1999/39 a 1999/50.

18 — Smernice 1999/39 a 1999/50 zavádzajú zásadu, podľa ktorej potraviny, na ktoré sa vzťahujú, nesmú obsahovať rezíduá pesticídov v pomere vyššom ako 0,01 mg/kg produktu, ktorý sa predkladá na konzumáciu. Tieto smernice tiež stanovujú, že niektoré pesticídy sa nesmú používať v poľnohospodárskych výrobkoch určených pre výrobu týchto potravín, pretože vstrebávanie takýchto pesticídov (dokonca v medziach predmetných pomerov) môže presiahnuť prípustnú dennú dávku pre dojčatá a malé deti. Poznamenávan, že tieto ustanovenia týkajúce sa určitých pesticídov boli doplnené dvomi smernicami Komisie prijatými 10. februára 2003: smernicou 2003/13/ES, ktorou sa mení a dopĺňa smernica č. 96/5/ES o potravinách spracovaných na báze obilnín a detskej potravine určenej pre dojčatá a malé deti (Ú. v. EÚ L 41, s. 33; Mim. vyd. 13/31, s. 132) a smernica 2003/14/ES, ktorou sa mení a dopĺňa smernica 91/321/EHS o počiatočnej dojčenskej výžive a následnej dojčenskej výžive (Ú. v. EÚ L 41, s. 37; Mim. vyd. 13/31, s. 136). S ohľadom na riziká náhodnej kontaminácie, ktorým sú uvedené potraviny vystavené v dôsledku prítomnosti pesticídov v životnom prostredí, smernice 2003/13 a 2003/14 zaviedli presumpciu, na základe ktorej sa predpokladá, že tieto pesticídy neboli použité, ak ich rezíduá nepresahujú obsah 0,003 mg/kg. Spresňuje sa, že táto hodnota sa považuje za kvantifikovateľný limit analytických metód a pravidelne sa skúma s ohľadom na technický pokrok.

20. Základným cieľom tejto právnej úpravy bolo zaviesť spoločné konanie týkajúce sa prvého uvedenia výrobkov obsahujúcich GMO alebo vyrobených z GMO na trh Spoločenstva. V rámci tohto konania je zainteresovaný podnikateľský subjekt povinný oznámiť dotknutému členskému štátu svoj úmysel uviesť z územia tohto štátu takýto výrobok po prvýkrát na trh Spoločenstva. Toto oznámenie musí obsahovať najmä návrh označenia výrobku uvádzajúci, okrem iných povinných údajov, prítomnosť GMO. Tento povinný údaj sa musí následne uviesť na označení potom, ako sa rozhodne o jeho uvedení na trh, ak je predmetný výrobok na základe posúdenia jeho neškodnosti považovaný za nie nebezpečný pre ľudské zdravie alebo životné prostredie.²⁰

19 — Ú. v. ES L 117, s. 15. Táto smernica bola následne zrušená smernicou Európskeho parlamentu a Rady 2001/18/ES z 12. marca 2001 o zámernom uvoľnení geneticky modifikovaných organizmov do životného prostredia a o zrušení smernice 90/220 (Ú. v. ES L 106, s. 1; Mim. vyd. 15/06, s. 77). Toto zrušenie bolo účinné až od 17. októbra 2002, teda až po dátume relevantnom v konaní vo veci samej, preto k uvedenému dátumu bola ešte účinná smernica 90/220.

20 — Toto riziko pre ľudské zdravie a životné prostredie sa môže tiež zohľadniť hneď, ako bol výrobok uvedený na trh. Pokiaľ má členský štát vážne dôvody domnievať sa, že výrobok, ktorý už bol uvedený na trh, predstavuje takéto riziko, má možnosť dočasne obmedziť, alebo zakázať jeho používanie alebo predaj na svojom území, pod podmienkou, že o tomto informuje Komisiu a iné členské štáty, aby mohli byť v tejto veci prijaté rozhodnutie.

21. Tieto ustanovenia smernice 90/220 boli v širokom rozsahu prebrané nariadením (ES) č. 258/97 Európskeho Parlamentu a Rady z 27. januára 1997 o nových potravinách a nových prídavných látkach²¹.

č. 1139/98. Tohto nariadenia v znení zmien a doplnení sa týka prejudiciálna otázka smerujúca k upresneniu rozsahu pôsobnosti *rationae materiae* predmetného nariadenia.

22. Požiadavky označovania upravené nariadením č. 258/97 sa stali uplatniteľnými na určité vymedzené výrobky bez ohľadu na dátum ich uvedenia na trh (teda pred alebo po nadobudnutí účinnosti predmetného nariadenia).²²

24. Tak ako nariadenie č. 1813/97, aj nariadenie č. 1139/98 sa v zmysle svojho článku 1 ods. 1 vzťahuje na potraviny a ich zložky, ktoré sa majú dostať ako také ku konečnému spotrebiteľovi a ktoré sú vyrobené celé alebo čiastočne z bôbov geneticky modifikovanej sóje, na ktorú sa vzťahuje rozhodnutie 96/281/ES, alebo z geneticky modifikovanej kukurice, na ktorú sa vzťahuje rozhodnutie 97/98/ES.

23. Nariadenie č. 1813/97 prijaté s týmto cieľom bolo zrušené a nahradené nariadením

21 — Ú. v. ES L 43, s. 1; Mim. vyd. 13/18, s. 244. Pôsobnosť tohto nariadenia, pokiaľ ide o dotknuté výrobky, je širšia než pôsobnosť smernice 90/220, pretože sa vzťahuje súčasne na potraviny a prídavné látky obsahujúce GMO v zmysle smernice 90/220 alebo pozostávajúce z takýchto organizmov, a potraviny a prídavné látky, ktoré boli vyrobené z GMO, ale ktoré ich neobsahujú [článok 1 ods. 2 písm. a) a b)].

22 — Toto vyplýva z nariadenia Komisie (ES) č. 1813/97 z 19. septembra 1997 o povinnom uvádzaní údajov, ktoré nie sú stanovené v smernici 79/112, pri označovaní určitých potravín vyrobených z GMO (Ú. v. ES L 257, s. 7) [neoficiálny preklad]. Toto nariadenie sa uplatňovalo na označovanie potravín alebo prídavných látok vyrobených z geneticky modifikovaných sójových bôbov, na ktoré sa vzťahuje rozhodnutie Komisie 96/281/ES z 3. apríla 1996 o uvedení na trh geneticky modifikovanej sóje (*Glycine max* L.) so zvýšenou odolnosťou voči herbicídu glyfosát v súlade so smernicou 90/220 (Ú. v. ES L 107, s. 10; Mim. vyd. 15/03, s. 55), alebo z geneticky modifikovanej kukurice, ktorej sa týka rozhodnutie Komisie 97/98/ES z 23. januára 1997 o uvedení na trh geneticky modifikovanej kukurice (*Zea mays* L.) s kombinovanou modifikáciou pre insekticídne vlastnosti, ktoré jej prepožičiava gén Bt-endotoxín, a so zvýšenou odolnosťou proti herbicídu glufosinát amónny v súlade so smernicou 90/220 (Ú. v. ES L 31, s. 69; Mim. vyd. 15/03, s. 114).

25. Článok 2 ods. 1 nariadenia č. 1139/98 zavádza zásadu, podľa ktorej potraviny spadajúce do pôsobnosti predmetného nariadenia podliehajú dodatočným špecifickým požiadavkám na označovanie. Tieto požiadavky, definované v odseku 3 tohto článku, majú za cieľ zaručiť informovanosť spotrebiteľa, pokiaľ ide o pôvod zložiek, z ktorých boli predmetné potraviny vyrobené prostredníctvom uvedenia (v zozname zložiek vyžadovanom smernicou 79/112, alebo v súvislosti s predmetným zoznamom) zmienky, ako „vyrobené z geneticky modifikovanej sóje“ alebo „vyrobené z geneticky modifikovanej kukurice“.

26. Napriek tomu článok 2 ods. 2 toho istého nariadenia stanovuje, že pre stanovené potraviny (hoci vyrobené z GMO) neplatia uvedené dodatočné požiadavky označovania, pokiaľ v dôsledku svojho spracovania neobsahujú ani bielkoviny, ani DNK, ktoré by mali pôvod v genetickej modifikácii²³.

27. Nariadenie č. 49/2000, ktorým bolo zmenené a doplnené nariadenie č. 1139/98, doplnilo iný prípad (opačný ako už spomenutý), keď sú predmetné dodatočné požiadavky na označovanie vylúčené. Na tento prípad sa vzťahuje článok 2 ods. 2 písm. b) prvý pododsek predmetného nariadenia v znení zmien a doplnení. Práve tohto prípadu sa týka prejudiciálna otázka.

28. Ide o prípad, keď materiál získaný z GMO uvedených v článku 1 ods. 1 nariadenia č. 1139/98 spolu so všetkým materiálom získaným z iných GMO (uvedeným na trh v súlade s nariadením č. 258/97) sa nachádza v ich potravinových prísadách alebo potravinách obsahujúcich jedinú prísadu, pokiaľ je táto prítomnosť čisto náhodná

a obmedzená na malé množstvo (nepresahujúce 1 % individuálne posudzovaných potravinových prísad, alebo potravín obsahujúcich jedinú prísadu).

29. Ako uvádzajú štvrté a ôsme odôvodnenie nariadenia č. 49/2000, k tomuto fenoménu náhodnej kontaminácie môže dochádzať pri pestovaní, zbere, doprave, skladovaní a spracovaní potravinových prísad, alebo potravín, teda v priebehu celého produkčného reťazca.

30. Článok 2 ods. 2 písm. b) druhý pododsek nariadenia č. 1139/98 v znení zmien a doplnení spresňuje, že „aby mohli určiť, že prítomnosť tohto materiálu je náhodná, prevádzkovatelia musia byť schopní poskytnúť dôkaz k spokojnosti príslušných orgánov, že prijali vhodné opatrenia, aby zabránili použitiu [GMO] (alebo ich plodov [výrobkov z nich — *neoficiálny preklad*]), uvedených v predchádzajúcom odseku, ako zdroja“.

31. Inými slovami, v tomto prípade sa predmetné potravinové prísady a potraviny vnímajú, ako keby neboli vyrobené z GMO, a nie je potrebné uviesť tento údaj pri ich označovaní.

23 — Toto sa vysvetľuje tým, že bielkoviny a DNK majúce pôvod v genetickej modifikácii môžu byť zničené v ďalších štádiách spracovania (pozri sedemnásť odôvodnenie predmetného nariadenia).

32. Po dátume, ktorý je relevantný pre rámec sporu v konaní vo veci samej, bol tolerančný prah 1 % uvedený v článku 2 ods. 2 písm. b) nariadenia č. 1139/98 v znení zmien a doplnení, znížený na 0,9 %²⁴.

34. Napadnutá vyhláška doplnila do článku 4 prvého odseku vyhlášky č. 500/1994 tieto ustanovenia: „v každom prípade, použitie tovarov odvodených z [GMO] je vylúčené, okrem výnimky upravenej nariadením (ES) č. 49/2000“. Toto sú ustanovenia, ktoré sú podstatou sporu v konaní vo veci samej.

B — Vnútroštátna právna úprava

33. Vyhláška ministra zdravotníctva č. 500 zo 6. apríla 1994²⁵ určená najmä na vykonanie smernice 91/321 uvádza vo svojom článku 4 prvom odseku, že „dojčenská výživa musí byť vyrobená zo zdrojov proteínov definovaných v prílohách [vyhlášky] a podľa predpisov, ktoré tieto obsahujú, ako aj z iných potravinových zložiek, ktorých prispôsobenie pre zvláštnu výživu dojčiat od narodenia sa musí potvrdiť všeobecne akceptovanými vedeckými údajmi“.

24 — Toto vyplýva z nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 1829/2003 z 22. septembra 2003 o geneticky modifikovaných potravinách a krmivách (Ú. v. EÚ L 268, s. 1; Mim. vyd. I3/032, s. 432). Toto nariadenie (ktoré ruší nariadenie č. 1139/98, ako aj nariadenie č. 49/2000) upresňuje vo svojom článku 12 ods. 2, že špecifické požiadavky označovania, ktoré upravuje, sa nevzťahujú na potraviny, ktoré obsahujú materiál, ktorý obsahuje, skladá sa alebo je vyrobený z GMO v množstve nie vyššom ako 0,9 % zložiek potraviny, bráných do úvahy jednotlivito alebo potravín, ktoré sa skladajú z jednej zložky za predpokladu, že ich prítomnosť je náhodná a technologicky nevyhnutná. Odsek 4 predmetného článku dodáva, že sa môže stanoviť nižšia prahová hodnota s prihliadnutím na výdobytky vedy a technológie.

25 — GURI č. 189, z 13. augusta 1994, s. 3 (ďalej len „vyhláška č. 500/1994“).

II — Skutkový stav a konanie vo veci samej

35. Po nadobudnutí účinnosti bola napadnutá vyhláška predmetom žaloby o neplatnosť, pokiaľ ide o časť jej ustanovení, ktoré doplnili článok 4 prvý odsek dekrétu č. 500/1994.

36. Túto žalobu o neplatnosť podal Coordinamento delle associazioni per la difesa dell'ambiente e dei diritti degli utenti e consumatori (koordinácia združení pre ochranu životného prostredia a práv spotrebiteľov a konzumentov)²⁶. Tento tvrdil, že napadnutá vyhláška je nezákonná v rozsahu, v akom s odkazom na uplatnenie nariadenia Spoločenstva č. 49/2000 pripúšťa, aby dojčenská výživa obsahujúca materiál pochádzajúci z GMO v pomere nepresahujúcom 1 % nebola označovaná v tomto zmysle.

26 — Ďalej len „Codacons“.

37. Rozsudkom zo 14. mája 2002 Tribunale amministrativo regionale del Lazio zrušil sporné ustanovenia napadnutej vyhlášky iba v rozsahu, v akom podľa jeho názoru zavádza výnimku z osobitných pravidiel pre označovanie počiatočnej a následnej dojčenskej výživy, keď v prípade náhodnej kontaminácie týchto výrobkov nie je nutné uvádzať na ich označení prítomnosť materiálu pochádzajúceho z GMO nepresahujúcu 1 %²⁷.

38. Prvostupňový súd rozhodol v tomto zmysle z dôvodu, že počiatočná a následná dojčenská výživa podliehajú osobitnému režimu v oblasti označovania (definovanému smernicami 91/321 a 96/5), odlišnému od všeobecného režimu stanoveného smernicou 79/112, na ktorú odkazuje nariadenie č. 49/2000, z čoho vyplýva, že odchýlka z povinnosti označovania uvedená týmto nariadením v prípade náhodnej kontaminácie nepresahujúcej 1 % sa neuplatňuje na výrobky určené pre dojčatá a malé deti.

39. Ministero della Salute (talianske ministerstvo zdravotníctva) podalo odvolanie proti tomuto rozsudku na Consiglio di Stato.

Z návrhu na začatie prejudiciálneho konania vyplýva, že táto žaloba sa týka výlučne tej časti rozsudku, ktorá viedla k zrušeniu sporných vnútroštátnych ustanovení.

40. Na podporu svojho odvolania Ministero della Salute uviedlo, že žiadna z osobitných smerníc týkajúcich sa dojčenskej výživy neobsahuje pravidlá týkajúce sa uvedenia prítomnosti GMO v označení. Iba nariadenie č. 1139/98 v znení zmien a doplnení upravuje ustanovenia v tejto oblasti. Z toho vyplýva, že cieľom pravidiel pre označovanie uvedených v článku 2 ods. 2 písm. b) uvedeného nariadenia je, aby sa uplatňovali aj na dojčenskú výživu.

41. Associazione Italiana Industrie Prodotti Alimentari (AIIPA) (Talianska asociácia potravinového priemyslu) vstúpila do konania ako vedľajší účastník podporujúci Ministero della Salute. Adusbef a Federconsumatori vstúpili rovnako do konania ako vedľajší účastníci na podporu Codacons.

III — Prejudiciálna otázka

42. S ohľadom na tvrdenia uvedené účastníkmi konania sa Consiglio di Stato rozhodol

²⁷ — Naopak, prvostupňový súd rozhodol, že sporné ustanovenia sú zákonné v rozsahu, v akom pripúšťajú, aby potraviny určené pre dojčatá a malé deti obsahovali materiál pochádzajúci z GMO v miere nepresahujúcej 1 % z dôvodu náhodnej kontaminácie.

prerušit konanie a položiť Súdnemu dvoru túto prejudiciálnu otázku:

denia v spojení s celou právnou úpravou Spoločenstva týkajúcou sa označovania potravín, do rámca ktorej toto nariadenie spadá, po tretie ciele sledované tým istým nariadením a, po štvrté, požiadavky vyplývajúce zo zásady obozretnosti.

„Má sa ustanovenie článku 2 ods. 2 písm. b) nariadenia (ES) č. 1139/98 zmeneného a doplneného článkom 1 nariadenia (ES) č. 49/2000 uplatňovať tiež na potraviny pre dojčatá a deti do troch rokov; a najmä má alebo nemá sa na označení uviesť náhodná kontaminácia týchto výrobkov materiálmi pochádzajúcimi z [GMO] v pomere nepresahujúcom 1 %?“

A — Znenie článku 2 ods. 2 písm. b) prvého pododseku nariadenia č. 1139/98 v znení zmien a doplnení

43. Touto otázkou sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či sa majú ustanovenia článku 2 ods. 2 písm. b) nariadenia č. 1139/98 v znení zmien a doplnení vykladať v tom zmysle, že sa uplatňujú na potraviny určené pre dojčatá a malé deti.

IV — Analýza

44. S cieľom odpovedať na túto otázku budem skúmať po prvé znenie článku 2 ods. 2 písm. b) prvého pododseku nariadenia č. 1139/98 v znení zmien a doplnení, po druhé všeobecnú štruktúru uvedeného naria-

45. Pripomínam, že článok 2 ods. 2 písm. b) prvý pododsek nariadenia č. 1139/98 v znení zmien a doplnení uvádza, že „*uvedené potraviny* nebudú podliehať ďalším špecifickým označovacím požiadavkám, ak... materiál získaný z [GMO] uvedených v článku 1 ods. 1 spolu so všetkým materiálom uvedeným na trh v súlade s nariadením (ES) č. 258/97, získaným z iných [GMO], sa nachádza v ich potravinových prísadách alebo potravinách obsahujúcich jedinu prísadu v množstve nepresahujúcom 1 % individuálne posudzovaných potravinových prísad alebo potravinách obsahujúcich jedinu prísadu, ak táto prítomnosť je náhodná“²⁸.

46. Osobitné potraviny, ktorých sa týkajú vyššie uvedené ustanovenia, sú definované v článku 1 ods. 1 nariadenia č. 1139/98 v znení zmien a doplnení, ako „potraviny a ich zložky, ktoré sa majú dostať ako také ku konečnému spotrebiteľovi alebo dodávateľom potravín vo veľkom..., vyrobené celé alebo čiastočne z bôbov geneticky modifikovanej sóje, na ktorú sa vzťahuje rozhodnutie 96/281/ES, [alebo] geneticky modifikovanej kukurice, na ktorú sa vzťahuje rozhodnutie 97/98/ES“.

47. Táto definícia sa nezakladá na žiadnom kritériu týkajúcom sa veku alebo stavu vývoja alebo zdravia konečného spotrebiteľa. Z toho vyplýva, že pre uplatnenie článku 2 ods. 2 písm. b) nariadenia č. 1139/98 v znení zmien a doplnení nie je podstatné, či predmetné potraviny sú určené dojčatám alebo malým deťom.

48. Je teda nutné konštatovať, že nič v znení týchto ustanovení nebráni tomu, aby sa článok 2 ods. 2 písm. b) nariadenia č. 1139/98 v znení zmien a doplnení uplatňoval na potraviny, ktoré sa majú ako také dostať dojčatám a malým deťom, za predpokladu, že tieto potraviny sú celé alebo čiastočne vyrobené z GMO, ktorých sa týkajú rozhodnutia 96/281 a 97/98.

49. Podľa môjho názoru toto konštatovanie nespochybňuje všeobecná štruktúra nariadenia č. 1139/98 v znení zmien a doplnení.

B — Všeobecná štruktúra nariadenia č. 1139/98 v znení zmien a doplnení

50. Nič v nariadeniach č. 1139/98 a č. 49/2000 nenavádza k domnienke, že by potraviny určené pre dojčatá a malé deti boli vylúčené z uplatnenia predmetných nariadení, alebo aspoň z uplatnenia článku 2 ods. 2 písm. b) nariadenia č. 1139/98 v znení zmien a doplnení.

51. Iste, článok 2 ods. 4 nariadenia č. 1139/98 (ktorého ustanovenia neboli zmenené a doplnené nariadením č. 49/2000) stanovuje, že „tento článok [najmä jeho ods. 2 písm. b)] sa uplatňuje bez toho, že by boli dotknuté iné požiadavky práva Spoločenstva týkajúce sa označovania potravín“.

52. Táto formulácia znamená, že špecifické požiadavky označovania potravín, uvedené v článku 2 nariadenia č. 1139/98 v znení

zmien a doplnení, sa uplatňujú na potraviny, na ktoré sa toto nariadenie vzťahuje, pokiaľ neporušujú, alebo nezasahujú do uplatnenia iných pravidiel účinných v danej oblasti, najmä iných *špecifických*²⁹ pravidiel, ktoré sa týkajú potravín určených pre dojčatá a malé deti.

53. Napriek tomu je potrebné konštatovať, že uplatnenie špecifických pravidiel označovania uvedených v článku 2 nariadenia č. 1139/98 v znení zmien a doplnení ani nezasahuje, ani neporušuje uplatnenie pravidiel stanovených smernicami 91/321 a 96/5 pre označovanie potravín určených dojčatám a malým deťom.

54. Ako správne zdôrazňuje Ministero della Salute, ako aj Komisia Európskych spoločenstiev, ani smernica 91/321, ani smernica 96/5 neobsahujú ustanovenia vyžadujúce, aby

potraviny určené pre dojčatá a malé deti mali v označení zmienku týkajúcu sa prítomnosti materiálu pochádzajúceho z GMO v týchto potravinách, alebo uvádzajúcu, že tieto potraviny boli vyrobené z takéhoto materiálu³⁰.

55. Podľa môjho názoru teda absencia ustanovení v tomto zmysle nevyplýva z myšlienky, že by v každom prípade tieto smernice vylúčili, že uvedené potraviny obsahujú materiál pochádzajúci z GMO, takže nie je potrebné stanoviť akúkoľvek požiadavku na označovanie v tomto zmysle.

56. Ako smernica 91/321, tak aj smernica 96/5 sa totiž vo svojom článku 5 obmedzujú iba na stanovenie, že pri výrobe potravín určených dojčatám a malým deťom možno použiť iba určité látky prispôbené ich zvláštnej výžive. V tejto súvislosti sa predpokladá, že kritériá čistoty pre tieto látky

29 — Platí to nevyhnutne, pokiaľ ide o *všeobecné* pravidlá označovania potravín stanovené smernicou 79/112, neskôr smernicou 2000/13. Povinné údaje, ktoré uvádza článok 2 nariadenia č. 1139/98 (pre označovanie potravín vyrobených z GMO), sa obmedzujú na doplnenie údajov uvedených jednou alebo druhou z týchto smerníc v súlade s ich článkom 4 ods. 2 prvým pododsekom (pozri body 8 až 10 týchto návrhov). Z toho vyplýva, že výnimka z tejto doplnujúcej požiadavky na označovanie [na základe článku 2 ods. 2 písm. b) nariadenia č. 1139/98 v znení zmien a doplnení] nič nemení na uplatnení všeobecných pravidiel označovania potravín stanovených smernicami 79/112 a 2000/13.

30 — Hoci smernice 91/321 a 96/5 vyžadujú, aby označenia potravín určených pre dojčatá a malé deti obsahovali niektoré povinné údaje, tieto údaje sú inej povahy než údaje vyžadované nariadením č. 1139/98. Ako som už uviedol v bodoch 16 a 17 týchto návrhov, povinné údaje uvádzané predmetnými smernicami sa týkajú napríklad obsahu vitamínov, bielkovín, lipidov, glycidov, energetickej hodnoty alebo spôsobu použitia predmetných potravín. Tieto údaje sa týkajú iných prvkov než prvkov súvisiacich s prítomnosťou materiálu pochádzajúceho z GMO. Okrem toho, vzhľadom na to, že rôzne povinné údaje (uvádzané na jednej strane smernicou 91/321 alebo smernicou 96/5 a na druhej strane nariadením č. 1139/98) nie sú navzájom nezlučiteľné, môžu sa uvádzať kumulatívne.

budú stanovené neskôr. Podľa rovnakej logiky sa predmetné smernice vo svojom článku 6 obmedzujú na uvedenie, že predmetné potraviny nesmú obsahovať žiadnu látku v pomere, v ktorom by mohla ohroziť zdravie dojčiat a malých detí. Tu sa tiež iba predpokladá, že ak je to potrebné, maximálne úrovne akejkoľvek látky sa stanovia neskôr.

a 96/5 mlčia o dosahu povinnosti uviesť pri označovaní potravín pre dojčatá a malé deti prítomnosť GMO alebo materiálu pochádzajúceho z takýchto organizmov. Jediným vysvetlením tohto mlčania je, že tieto smernice neukladajú žiadne špecifické požiadavky pre označovanie tohto druhu.

57. Z týchto ustanovení nie je možné vyvodiť myšlienku, že je vylúčené, aby potraviny pre dojčatá alebo malé deti vykazovali čo i len najmenšiu nepatrnú stopu materiálu pochádzajúceho z GMO.

60. Vyvodzujem z toho, že možnosť odchýliť sa — na základe článku 2 ods. 2 písm. b) nariadenia č. 1139/98 v znení zmien a doplnení — od špecifickej požiadavky spojenej s prítomnosťou materiálu pochádzajúceho z GMO (v určitých potravinách) nemá v skutočnosti žiadny dopad na uplatnenie špecifických pravidiel označovania uvedených smernicami 91/321 a 96/5.

58. Na rozdiel od prípadu týkajúceho sa pesticídov³¹, ku dnešnému dňu nebola na základe článku 6 smerníc 91/321 a 96/5 určená maximálna úroveň pre obmedzenie prítomnosti materiálu pochádzajúceho z GMO v potravinách určených pre dojčatá a malé deti.

59. Vo svetle týchto úvah je potrebné vykladať skutočnosť, že smernice 91/321

61. Okrem toho v rozpore s tým, čo, ako sa zdá, navrhuje Codacons, skutočnosť, že článok 2 ods. 2 písm. b) nariadenia č. 1139/98 v znení zmien a doplnení predstavuje výnimku zo špecifickej povinnosti označovania (uloženej odsekom 1 a upresnenej odsekom 3 toho istého článku) a má sa v dôsledku toho vykladať reštriktívne, neodôvodňuje, aby sa iba na základe tohto tvrdenia vylúčili potraviny pre dojčatá a malé deti z pôsobnosti týchto derogatívnych ustanovení.

31 — Pozri bod 18 týchto návrhov.

62. Pripustenie opaku by viedlo k doplneniu ustanovenia k zneniu článku 2 ods. 2 písm. b) prvého pododseku predmetného nariadenia. Ako som práve zdôraznil, uvedený článok totiž výslovne stanovuje, že sa vzťahuje na „uvedené potraviny“. Ako sme tiež videli, tento výraz zahŕňa implicitne, ale nevyhnutne potraviny pre dojčatá a malé deti (za predpokladu — pripomínam — že tieto potraviny budú vyrobené z GMO, na ktoré sa vzťahujú rozhodnutia 96/281 a 97/98). Vylúčenie týchto potravín z pôsobnosti článku 2 ods. 2 písm. b) nariadenia č. 1139/98 v znení zmien a doplnení patrí do právomoci zákonodarcu, a nie do rámca výkonu jednoduchého výkladu.

63. V dôsledku toho sa domnievam, že všeobecná štruktúra nariadenia č. 1139/98 v znení zmien a doplnení nebráni uplatneniu článku 2 ods. 2 písm. b) tohto nariadenia na potraviny určené dojčatám a malým deťom.

64. Podľa môjho názoru tento záver sa nanucuje rovnako pri skúmaní cieľov sledovaných predmetným nariadením.

C — Ciele nariadenia č. 1139/98 v znení zmien a doplnení

65. Ako už Súdny dvor zdôraznil v rozsudku z 12. júna 2003 Glawischnig, nariadenie č. 1139/98 sleduje dvojité cieľ³².

66. Po prvé, podľa jeho štvrtého odôvodnenia má predmetné nariadenie za cieľ eliminovať potenciálne prekážky voľného pohybu potravín a potravinových zložiek získaných z GMO, ktoré vyplývajú z rozdielov vnútroštátnych právnych predpisov týkajúcich sa ich označovania. Po druhé, podľa deviateho odôvodnenia má to isté nariadenie za cieľ informovať konečného spotrebiteľa o každom charakteristickom znaku alebo vlastnosti potraviny spôsobujúcich, že túto potravinu nemožno považovať za rovnocennú existujúcim potravinám, keďže je vyrobená z GMO.

67. Sledovanie tohto dvojitého cieľa sa prejavuje prijatím jednotných pravidiel týkajúcich sa označovania potravín a potravinových zložiek vyrobených z určitých GMO (ktoré boli uvedené na trh na základe rozhodnutí 96/281 a 97/98). Podľa tejto logiky zdôrazňuje dvanáste odôvodnenie nariadenia

32 — C-316/01, Zb. s. I-5995, bod 30. Pozri v rovnakom zmysle bod 32 návrhov, ktoré predniesol generálny advokát Tizzano v tejto veci.

č. 1139/98, že požiadavky na označenie nemajú byť zložitejšie, ako je nevyhnutné, ale zároveň majú byť dostatočne podrobné na to, aby poskytli spotrebiteľom potrebné informácie.

a doplnení je potrebné vo svetle tohto dvojitého cieľa a súvisiacej snahy zákonodarcu Spoločenstva zosúladiť rôzne prítomné záujmy.

68. Nariadenie č. 49/2000, ktoré zmenilo a doplnilo nariadenie č. 1139/98, má rovnaké ciele. Ako posledne menované nariadenie, aj ono smeruje k zblíženiu rôznych prítomných záujmov, a to záujmov podnikateľov a záujmov spotrebiteľov.

71. Pokiaľ ide o podnikateľské subjekty, všetky majú samozrejme záujem na tom, aby predmetný článok bol považovaný za uplatniteľný na potraviny, ktoré sú určené pre dojčatá a malé deti.

69. Stanovujúc možnosť výnimky zo špecifických požiadaviek na označovanie, uložených nariadením č. 1139/98 v prípade náhodnej kontaminácie v pomere nepresahujúcom 1 %, nariadenie č. 49/2000 prenáša snahu zákonodarcu Spoločenstva zobrať do úvahy úsilie vynaložené podnikateľskými subjektmi vyhnúť sa používaniu určitých GMO ako suroviny pre výrobky, ktoré vyrábajú, pričom zároveň chránia, nakoľko to len je možné, legitímne záujmy spotrebiteľov, pokiaľ ide o ich informovanosť.

72. V konečnom dôsledku každý údaj v označení odkazujúci na GMO pravdepodobne hrozí vyvolať v mysli zákazníkov inštinktívnu zamietavú reakciu, pokiaľ sú tieto potraviny určené osobitnej kategórii populácie. Pravdepodobne to tak bude aj za predpokladu, že by v označení bolo rovnako uvedené, že prítomnosť materiálu pochádzajúceho z takýchto organizmov v predmetných potravinách je čisto náhodná a obmedzená na pomer nepresahujúci 1 %.

70. Určiť dosah článku 2 ods. 2 písm. b) nariadenia č. 1139/98 v znení zmien

73. Ukladať podnikateľským subjektom povinnosť takeého označenia v prípade náhodnej kontaminácie obmedzenej na uvedený pomer je nesporne v rozpore s ich záujmom, o to viac najmä v prípade, ak podnikateľské subjekty majú preukázať oso-

bitnú starostlivosť zameranú na predchádzanie tejto kontaminácii. Uloženie takejto požiadavky by smerovalo k obmedzeniu voľného pohybu potravín pre dojčatá a malé deti.

74. Pokiaľ ide o spotrebiteľov, ochrana ich záujmov si naopak žiada posilnenie povinnosti označovať potraviny pre dojčatá a malé deti, uloženej aj v prípade obmedzenej a náhodnej kontaminácie.

75. V tejto súvislosti je potrebné mať na pamäti skutočný zmysel požiadavky informovanosti a označovania uloženej zákonomdarcom Spoločenstva, aby sa dal určiť jej presný dosah.

76. Cieľom tejto požiadavky je umožniť spotrebiteľom výber medzi výrobkami na základe znalosti vecí, teda spôsobom, keď spotrebiteľia nie sú uvedení do omylu, pokiaľ ide o vlastnosti tovarov, ktoré sú im ponúkané.

77. Takže v prejednávanej veci je potrebné položiť si otázku, či absencia akejkoľvek zmienky spojenej s prítomnosťou určitých GMO (ktorých uvedenie na trh bolo povolené) na označení potravín pre dojčatá a malé deti môže uvádzať spotrebiteľov do omylu, ak táto prítomnosť je obmedzená a neprevyšuje 1 %.

78. V súlade s ustálenou judikatúrou je pre určenie, či môže názov, ochranná známka alebo údaj v označení svojou povahou viesť kupujúceho do omylu, potrebné brať do úvahy predpokladané očakávania, riadne informovaného a primerane pozorného a obozretného spotrebiteľa³³.

79. Podľa môjho názoru možno túto judikatúru uplatniť, pokiaľ, ako v prejednávanej veci, ide o posúdenie klamlivej povahy označenia neobsahujúceho určité údaje.

80. Tým vzniká otázka, či môže priemerný riadne informovaný a primerane pozorný a obozretný spotrebiteľ očakávať, že potra-

33 — Pozri najmä rozsudky zo 6. júla 1995, Mars, C-470/93, Zb. s. I-1923, bod 24; zo 16. júla 1998, Gut Springenheide a Tuský, C-210/96, Zb. s. I-4657, bod 31; z 28. januára 1999, Sektkellerei Kessler, C-303/97, Zb. s. I-513, bod 36, a zo 4. apríla 2000, Darbo, C-465/98, Zb. s. I-2297, bod 20.

viny pre dojčatá a malé deti môžu obsahovať materiál pochádzajúci z GMO (ktorých uvedenie na trh bolo povolené) v pomere obmedzenom na 1 % z dôvodu náhodnej kontaminácie.

pozorný a obozretný spotrebiteľ iba ťažko ignorovať. Rovnako možno predpokladať, že takýto spotrebiteľ nemôže očakávať, že potraviny pre dojčatá a malé deti neobsahujú ani najmenšiu nečistotu alebo akúkoľvek cudzorodú látku, napriek úsiliu podnikateľských subjektov predchádzať prítomnosti materiálu pochádzajúceho z takýchto organizmov v týchto výrobkoch.

81. Podľa môjho názoru je to skutočne možné predpokladať. Kontaminácia životného prostredia GMO je dobre známym fenoménom, o ktorom médiá pravidelne informujú. Okrem toho práve tento fenomén viedol zákonodarcu Spoločenstva k tomu, aby významným spôsobom riešil zámerné uvoľňovanie takýchto organizmov do životného prostredia, pričom ho podriadil splneniu rôznych požiadaviek v rámci prísneho konania. V tomto smere tak smernica 90/220, ako aj smernica 2001/18 pripomínajú, že „živé organizmy, či už uvoľnené do životného prostredia vo veľkých alebo malých množstvách na pokusné účely, alebo ako komerčné výrobky, sa môžu rozmnožiť a rozšíriť cez hranice štátov, a tým pôsobiť v iných členských štátoch“³⁴.

83. Aj keby v niektorých prípadoch spotrebiteľ nemusel o tejto skutočnosti vedieť a byť z tohto dôvodu uvedený do omylu absenciou akejkoľvek zmienky odkazujúcej na GMO, toto nebezpečenstvo zostáva minimálne a následne nemôže odôvodňovať prekážku voľného pohybu tovarov, aká by vyplynula z povinnosti uviesť na označení tento údaj, ak je predmetná kontaminácia náhodná a obmedzená na 1 %³⁵.

82. Kontaminácia životného prostredia GMO je teda skutočnosťou, ktorú môže priemerný riadne informovaný a primerane

84. Tento záver je namieste o to viac, že prítomnosť materiálu pochádzajúceho z GMO okrem toho, že je náhodná, je obmedzená na pomer neprevyšujúci 1 %,

34 — Pozri postupne druhé a štvrté odôvodnenie týchto smerníc.

35 — Pozri v tomto zmysle najmä rozsudky z 13. decembra 1990, Pall, C-238/89, Zb. s. I-4827, bod 19; Mars, už citovaný, bod 19; z 26. októbra 1995, Komisia/Nemecko, C-51/94, Zb. s. I-3599, bod 34, a Darbo, už citovaný, bod 28.

z čoho vyplýva, že pokiaľ pripustíme omyl, tento omyl sa netýka prevažujúceho prvku alebo základnej vlastnosti predmetných potravín³⁶.

písm. b) tohto nariadenia uplatnilo na potraviny pre dojčatá a malé deti. Platí to o to viac ak, ako sme videli, je potrebné zbližiť tento cieľ s iným cieľom, ktorý rovnako sleduje toto nariadenie, spočívajúcim v uľahčení voľného pohybu potravín.

85. Koniec koncov, možno si položiť otázku, či uvedenie zmienky typu „vyrobené z geneticky modifikovanej sóje“ alebo „vyrobené z geneticky modifikovanej kukurice“ v súlade s nariadením č. 1139/98 nemá skôr povahu uvádzania spotrebiteľa do omylu, než objektívneho informovania o charakteristikách potravín, ktoré sú mu ponúkané. Takýto údaj totiž môže vytvárať dojem, že predmetné potraviny boli zámerne vyrobené z GMO a obsahujú podstatný podiel materiálu pochádzajúceho z takýchto organizmov. Tak by to nebolo v prípade predpokladu — uvedeného v článku 2 ods. 2 písm. b) nariadenia č. 1139/98 v znení zmien a doplnení — náhodnej a obmedzenej kontaminácie v pomere nepresahujúcom 1 %.

87. V dôsledku toho zastávam názor, že ciele sledované nariadením č. 1139/98 v znení zmien a doplnení nebránia tomu, aby sa článok 2 ods. 2 písm. b) predmetného nariadenia uplatňoval na potraviny pre dojčatá a malé deti.

88. Vychádzam z toho záver, že článok 2 ods. 2 písm. b) nariadenia č. 1139/98 v znení zmien a doplnení sa má vykladať v tom zmysle, že sa má uplatniť na potraviny určené pre dojčatá a malé deti.

86. Podľa môjho názoru z týchto záverov vyplýva, že cieľ informovania spotrebiteľa sledovaný predmetným nariadením nebráni tomu, aby sa oslobodenie od povinnosti označenia uvedené v článku 2 ods. 2

89. Podľa môjho názoru tento záver nemožno spochybniť požiadavkami vyplývajúcimi zo zásady obozretnosti.

36 — Pozri pre porovnateľné odôvodnenie rozsudok Darbo, už citovaný, bod 30, ako aj moje návrhy v tejto veci, body 51 a 73.

D — Požiadavky vyplývajúce zo zásady obozretnosti

90. Podľa Codacons, keďže súčasné metódy umožňujúce identifikovať prítomnosť GMO v potravinách neposkytujú žiadnu istotu, pokiaľ ide o presné zmeranie rozsahu tejto prítomnosti, vyplýva z toho, že ku dnešnému dňu nemožno určiť, či [podľa článku 2 ods. 2 písm. b) nariadenia č. 1139/98 v znení zmien a doplnení] prítomnosť materiálu pochádzajúceho z GMO v potravinách (najmä potravinách určených pre dojčatá a malé deti) skutočne presahuje, alebo nepresahuje 1 %³⁷.

91. Z toho vyplýva, že sa má v mene zásady obozretnosti článok 2 ods. 2 písm. b) nariadenia č. 1139/98 v znení zmien a doplnení vykladať v tom zmysle, že sa nemá uplatniť na potraviny určené pre dojčatá a malé deti.

92. Nezdieľam tento názor z nasledujúcich dôvodov.

93. Iste, podľa ustálenej judikatúry³⁸ zo zásady obozretnosti vyplýva, že pokiaľ pretrvávajú pochybnosti o existencii alebo dosahu rizika pre zdravie ľudí, možno prijať ochranné opatrenia bez toho, aby sa čakalo, kým sa realita a závažnosť rizík prejavia v plnej miere.

94. Predsa však Súdny dvor upresnil, že hodnotenie rizika sa nemôže zakladať na čisto hypotetických úvahách³⁹.

95. Ak teda v prejednávanej veci pripustíme, že súčasné metódy neumožňujú presne zmerať prítomnosť materiálu pochádzajúceho z GMO v potravinách, v aktuálnom stave spisu nebol predložený žiadny dôkaz, ktorý by umožňoval odôvodnene sa domnievať, že prítomnosť tohto materiálu v pomere zľahka presahujúcom 1 % môže vystaviť nebezpečenstvu zdravie dojčiat a malých detí. V tomto smere je pravdou, že prah 1 % stanovený nariadením č. 49/2000 pri

38 — Pozri najmä rozsudky z 5. mája 1998, *National Farmers' Union a I.*, C-157/96, Zb. s. I-2211, bod 63; *Spojené kráľovstvo/Komisia*, C-180/96, Zb. s. I-2265, bod 99; z 9. septembra 2003, *Monsanto Agricoltura Italie a I.*, C-236/01, Zb. s. I-8105, bod 111; z 5. februára 2004, *Greenham a Abel*, C-95/01, Zb. s. I-1333, bod 43; *Komisia/Francúzsko*, C-24/00, Zb. s. I-1277, bod 56, a z 2. decembra 2004, *Komisia/Holandsko*, C-41/02, Zb. s. I-11375, bod 52.

39 — Pozri najmä rozsudky *Monsanto Agricoltura Italie a I.*, už citovaný, body 106 a 113; z 23. septembra 2003, *Komisia/Dánsko*, C-192/01, Zb. s. I-9693, bod 49, ako aj už citované rozsudky *Greenham a Abel*, bod 43; *Komisia/Francúzsko*, bod 56, a *Komisia/Holandsko*, bod 52.

37 — Podľa Codacons existuje (pri súčasnom stave metód identifikácie prítomnosti GMO v potravinách) miera omylu 30 % z čoho vyplýva, že zavedením prahu tolerancie 1 % nariadenie č. 49/2000 v skutočnosti povolilo 1,30 %.

označovaní potravín (a nie v súvislosti s ich zložením) bol znížený na 0,9 % (po dátume, ktorý je relevantný v konaní vo veci samej), no táto skutočnosť sa mi nezdá sama osebe rozhodujúca.

rozhodnutia. Komisii teda prislúcha prijať v každom konkrétnom prípade potrebné opatrenia.

96. Okrem toho, ak aj predpokladáme, že takéto nebezpečenstvo existuje, dôsledky, ktoré je potrebné z toho vyvodiť, sa mali prijať už v štádiu konania o uvedení nových potravín na trh Spoločenstva v súlade s nariadením č. 258/97. Ako zdôraznila Komisia, toto konanie zahŕňa hodnotenie neškodnosti potravín a povolenie na uvedenie na trh sa vydá iba vtedy, ak sa tieto potraviny považujú za bezpečné pre ľudské zdravie.

98. Ako Súdny dvor uviedol v už citovanom rozsudku Monsanto Agricoltura Italie a i., táto ochranná klauzula stanovená v článku 12 nariadenia č. 258/97 predstavuje osobitné vyjadrenie zásady obozretnosti. Súdny dvor z toho vyvodil, že táto zásada musí byť integrálnou súčasťou rozhodovacieho procesu vedúceho k prijatiu akéhokoľvek opatrenia na ochranu ľudského zdravia založeného na článku 12, ako aj článku 13 predmetného nariadenia⁴⁰.

99. Podľa môjho názoru súhrn týchto pravidiel (týkajúcich sa uvádzania na trh potravín obsahujúcich GMO alebo potravín vyrábaných z takýchto organizmov, ale neobsahujúcich GMO) prispieva podstatne k rešpektovaniu zásady obozretnosti.

97. Navyše je potrebné zdôrazniť, že podľa článku 12 nariadenia č. 258/97, ak členský štát v dôsledku novej informácie alebo opakovaného posúdenia dovtedy platnej informácie získa presnejšie podklady, podľa ktorých použitie niektorej potraviny alebo prídavnej látky vyhovujúcej tejto smernici ohrozuje ľudské zdravie, tento členský štát môže buď *dočasne* obmedziť, alebo zastaviť obchodovanie a používanie danej potraviny alebo prídavnej látky na svojom území. Musí však okamžite *informovať* ostatné členské štáty a Komisiu s uvedením dôvodov svojho

100. Za týchto okolností sa domnievam, že v mene tej istej zásady nie je potrebné v neskoršom štádiu, čo sa týka potravín pre dojčatá a deti, ukladať, aby požiadavky na označovanie upravené v článku 2 ods. 3 nariadenia č. 1139/98 boli rešpektované, dokonca ani za predpokladu, že by uvedené

40 — Pozri bod 133.

potraviny boli predmetom čisto náhodnej kontaminácie, ktorá (bez ohľadu na vývoj metód identifikácie GMO) je obmedzená na malý pomer.

aby sa článok 2 ods. 2 písm. b) nariadenia č. 1139/98 v znení zmien a doplnení uplatňoval na potraviny určené pre dojčatá a malé deti.

101. Podľa môjho názoru z toho vyplýva, že zásada obozretnosti nie je v rozpore s tým,

102. V dôsledku toho je na prejudiciálnu otázku potrebné odpovedať tak, že článok 2 ods. 2 písm. b) nariadenia č. 1139/98 v znení zmien a doplnení sa má vykladať v tom zmysle, že sa uplatňuje na potraviny určené pre dojčatá a malé deti.

V — Návrh

103. S prihliadnutím na súhrn týchto úvah navrhujem, aby Súdny dvor odpovedal na otázku položenú Consiglio di Stato takto:

„Článok 2 ods. 2 písm. b) nariadenia Rady (ES) č. 1139/98 z 26. mája 1998 o povinnom uvedení údajov iných, ako sú údaje stanovené v smernici 79/112/EHS na označení určitých potravín vyrobených z geneticky modifikovaných organizmov, zmeneného a doplneného nariadením Komisie (ES) č. 49/2000 z 10. januára 2000, sa má vykladať v tom zmysle, že sa uplatňuje na potraviny určené pre dojčatá a malé deti.“